

Ryktet går

En kortrapport om desinformation om socialtjänsten och dess konsekvenser

A photograph showing a man with a beard and glasses on the left, looking towards a woman on the right. The woman has a concerned expression. They are sitting in front of a grey curtain. A purple speech bubble is overlaid on the image.

En enkätundersökning som Vision gjort visar att medlemmar inom socialt arbete har erfarenhet av att det sprids felaktiga uppgifter om socialtjänsten och att det får allvarliga konsekvenser både för de personer som behöver stöd, för det egna arbetet och för arbetsmiljön.

Misstro och desinformation i relation till socialtjänsten är inte något nytt fenomen, särskilt inte i utsatta områden. Enligt regeringen sprids sedan december 2021 en desinformationskampanj (även kallad LVU¹-kampanjen) om att svensk socialtjänst omhändertar muslimska barn utan rättsligt stöd. Medarbetare i socialtjänsten hotas och i värsta fall riskerar detta att leda till att barn i Sverige inte får det stöd av samhället de har rätt till. ² Läs mer om detta på regeringen.se. I rapporten använder vi begreppet desinformationskampanj.

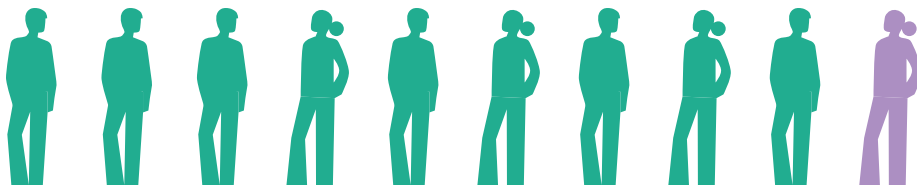
Misstro och desinformation

Det finns risk att informationspåverkan, uthängning av enskilda tjänstemän och fysiska hot kan resultera i tystnadskultur. Det riskerar också att leda till att föräldrar av rädsla och okunskap inte vågar uppsöka hälso- och sjukvård då man tror att exempelvis blåmärken kan resultera i en orosanmälan och att barnen omhändertas.³ Myndighetsanställda möter ofta motstånd från boende i utsatta områden som kan bero på vad de uppfattar som fördomar och rykten kring vad socialtjänsten gör. Det är dock vanligt att man ändrar uppfattning till myndigheten efter att kontakt skapats och man har fått information.

Nio av tio som arbetar med barn och unga har erfarenhet av att det sprids felaktig information om socialtjänsten

Av de som svarat i undersökningen uppger 3 av 4 att dom har erfarenhet av att information som bedöms som felaktig har spridits om socialtjänsten. Bland socialsekreterare som arbetar med barn och unga uppger 9 av 10 erfarenhet av detta. Den felaktiga informationen handlar i stor utsträckning om att socialtjänsten tar ogrundade beslut och placerar barn utan tillräckliga skäl samt att socialtjänsten är diskriminerande i sina bedömningar och beslut.

Konsekvenser av desinformationskampanjen

Visions medlemmar ser konsekvenser av desinformationskampanjen både för de personer som kan behöva stöd från socialtjänsten och för det egna arbetet och arbetsmiljön.

Individer som kan behöva stöd får inte den hjälp de har rätt till

Av de svarande i undersökningen uppger hela 9 av 10 att en möjlig konsekvens av desinformationskampanjen är att individer som kan behöva stöd inte vågar vända sig till socialtjänsten. De svarande uppger dessutom i mycket hög grad (8 av 10) att ytterligare konsekvenser som desinformationskampanjen antingen redan har fått eller kan komma att få är att barn och unga som far illa eller personer som utsätts för våld eller hedersförtryck inte får den hjälp de har rätt till.

”

Det finns stor risk att barn och familjer går miste om rätt stöd i tid på grund av rädsla för socialtjänsten.

¹ Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

² Regeringen.se

³ Ranstorp, M., Ahlerup, L. LVU-kampanjen, Desinformation, konspirationsteorier, och kopplingarna mellan det inhemska och det internationella i relation till informationspåverkan från icke-statliga aktörer. (Stockholm: Försvarshögskolan, 2023)

⁴ Skinnari, J., Marklund, F., Nilsson, E., Stjärnqvist, C. & Vesterhav, D., Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden, Rapport 2018:6, (Stockholm: Brottsförebyggande rådet, Brå, 2018)

Negativ påverkan på arbetet och arbetsmiljön

Den främsta konsekvensen av desinformationskampanjen, för de som arbetar inom socialt arbete uppges i undersökningen vara att det är svårt att upprätta kontakt och förtroende med personer som kan behöva stöd av socialtjänsten. Av de som arbetar som socialsekreterare uppges 40 procent att arbetsmiljön påverkas negativt och 23 procent att den psykiska hälsan påverkas negativt. En allvarlig konsekvens är att 8 procent av socialsekreterarna dessutom låter bli att ta beslut om insatser av rädsla för förtal, hot och våld. Det innebär en risk att socialsekreterare inte kan fullgöra sitt uppdrag och ge stöd till de som har behov av det.

Konsekvenser för arbetet och arbetsmiljön

Frågan som ställdes var: "Vilka konsekvenser bedömer du att den så kallade desinformationskampanjen skulle kunna få/har fått för din arbetsmiljö?"

Grafen visar resultatet för samtliga yrkesgrupper som besvarat frågan (socialsekreterare, behandlingspersonal och fältassistenter).

”

[...] Oerfarna kollegor blir rädda och rädda människor löser sällan problem på ett bra sätt. De tar då snarare avstånd från personer som skrämmer dem vilket bara resulterar i mer konflikt och missförstånd.

Förebyggande arbete och mer tid att bygga relationer är en förutsättning

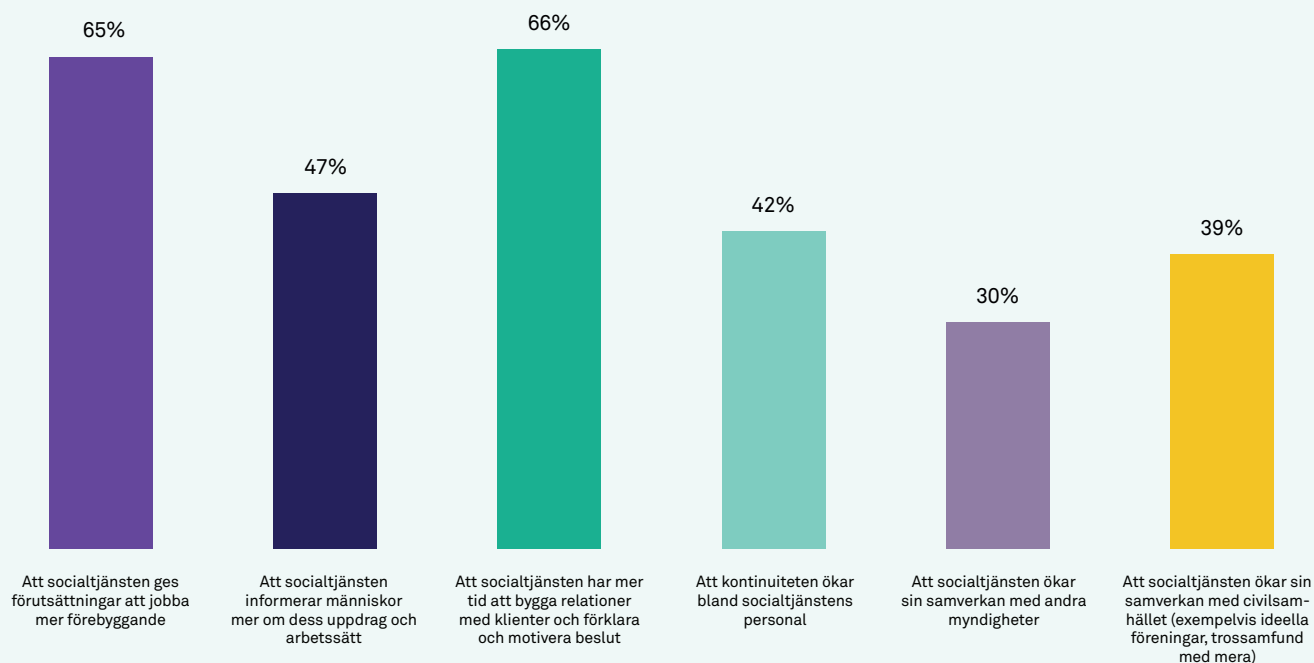
Två av de viktigaste faktorerna för att bibehålla eller öka människors tillit till socialtjänsten är att det finns mer tid att bygga relationer med klienter och förklara och motivera beslut samt att det ges förutsättningar att jobba mer förebyggande. Enligt socialsekreterarna är den primära faktorn det förebyggande arbetet, något som enligt undersökningen dessutom ses som den främsta åtgärden som skulle bidra till att motverka desinformationskampanjen. Samtidigt svarar mer än hälften att det inte finns tillräckligt med tid att bygga relationer och förklara beslut och att det förebyggande arbetet fungerar dåligt eller inte alls.

Tillit till socialtjänsten

Frågan som ställdes var: "Vad tror du är de tre viktigaste faktorerna för att generellt öka/bibehålla människors tillit till socialtjänsten?"

Grafen visar resultatet för samtliga yrkesgrupper som besvarat frågan (socialsekreterare, behandlingspersonal och fältassistenter).

Erfarenheter från socialförvaltningen i Göteborg

Viktoriya Levin är ordförande i Vision i Göteborg, förvaltningsövergripande huvudskyddsombud och socialsekreterare på mottagningsgruppen på socialförvaltningen Nordost i Göteborgs stad.

Hon har lång erfarenhet av att jobba med familjer med låg tilltro till socialtjänsten och ser behov av att lägga mer tid på att träffa familjer för att informera om och förklara socialtjänstens uppdrag och motivera till att ta emot stöd. Hon tror även att socialtjänsten behöver bli bättre på att nå ut till andra som jobbar med målgruppen, exempelvis skolor, organisationer och föreningar för att berätta om socialtjänstens uppdrag och hur lagstiftningen tillämpas.

Vision vill

- ▶ Att det införs ett lagkrav på socialtjänstens förebyggande arbete och att staten bidrar med långsiktig finansiering och omställningsstöd.
- ▶ Att kommun- och regionpolitiker utifrån invånarnas behov avsätter tillräckliga resurser för det förebyggande arbetet och arbetar strukturerat utifrån ett helhetsperspektiv över verksamhetsgränser.
- ▶ Att arbetsgivare tillsammans med skyddsombud säkerställer det förebyggande arbetet gällande hot, personangrepp och våld och att medarbetare som utsatts snabbt får hjälp och stöd för att förebygga eller lindra såväl fysisk som psykisk skada.
- ▶ Att större andel av polisanmälningar gällande hot, personangrepp och våld utreds. Återkoppling till målsägande gällande förundersökningens resultat ska alltid ske.
- ▶ Att utredningen om offentliganställdas utsatthet lämnar förslag på hur det straffrättsliga skyddet kan stärkas gällande diffusa hot och trakasserier i yrkesutövning.
- ▶ Att arbetsgivare säkerställer att medarbetare får information om vilket straffrättsligt skydd de har i sin yrkesutövning och om möjligheten till sekretessmarkering hos Skattemyndigheten.
- ▶ Att kunskapsstödet och utbildningsinsatserna för det förebyggande arbetet stärks i syfte att uppnå en kunskapsbaserad socialtjänst.
- ▶ Att kommuner och regioner bör ge kompetenshöjande insatser om socialtjänsten till sin personal. Det kan handla om socialtjänstens uppdrag, arbetssätt och vilket stöd man kan få.

Undersökningen genomfördes som en webbaserad enkät under perioden 31 mars till 9 maj 2023. Totalt svarade 1473 personer på enkäten, vilket ger en svarsfrekvens på 15 procent. Urvalet i undersökningen var medlemmar i Vision som arbetar som socialsekreterare, behandlingspersonal och fältassistenter. Syftet med undersökning var att Vision ville få kunskap om hur våra medlemmar uppfattar omfattningen och konsekvenserna av att felaktig information ibland sprids om socialtjänsten.